

Opdracht

In deze opdracht gaan we oefenen met beeldbronnen, want deze bronnen komen altijd terug op een toets of in het eindexamen. Waarom is het van belang om hier aan dacht aan te besteden? Het blijkt dat veel leerlingen moeite hebben om de afbeeldingen te begrijpen en er de boodschap uit te halen. Meestal komt dit doordat je vergeet de afbeelding te beschrijven. In deze opdracht gaan we eerst de afbeeldingen beschrijven: wat valt er te zien? Daarna analyseren we de bronnen aan de hand van drie deelvragen: op vorm, wat gebeurd er op de afbeelding en waarom is het gemaakt. Tot slot volgt de interpretatie dan komen we met antwoorden en conclusies. Maak dus eerst de beschrijving aan de hand van stappenplan en beantwoord dan de overig vragen.

Om het iets overzichtelijker te maken gebruik je het volgende stappenplan dat van vmbo:

Vmbo stappenplan omgaan met beeldbronnen:

Stap 1: figuren en voorwerpen

1. Staat er een jaartal op de cartoon?

Dit helpt je bij het zoeken naar de historische gebeurtenis waarmee de tekening te maken heeft.

2. Welke figuren zie je? Wat of wie stellen ze voor?

Figuren op een cartoon zien altijd wat ze lijken.

A. Een persoon kan echt bestaan hebben, zoals Hitler of Stalin.

B. maar kan ook symbolisch staan voor een land of groep mensen

- Uncle Sam staat voor de Verenigde Staten.

- Russische beer voor Rusland of de Sovjet-Unie.

- Chinese draak voor Keizerrijk China of Volksrepubliek China.

3. Welke voorwerpen zie je? Wat stellen ze voor?

A. Beschrijf het uiterlijk van de voorwerpen

B. Let op symbolen en tekst op de afgebeelde voorwerpen en de symbolische betekenis van voorwerpen:

- donkere lucht = dreiging

- kruis of schedel = dood

C. Staan er namen in onderschrijf en titels die terugkomen in de voorwerpen?

D. Maak onderscheid tussen voorwerpen die bijzaak zijn en voorwerpen die een boodschap vertellen.

4. Wat doen de figuren? Wie of wat is het slachtoffer?

A. De afgebeelde figuren doen altijd wel iets en als ze niets doen dan is dat vaak opvallend:

- kijken de figuren elkaar aan of zeggen ze iets tegen elkaar (in de afbeelding of ondertitel)?

B. Is de tekst van de titel, ondertitel of tekstvakjes neutraal, kritisch of spottend?

Stap 2: thema

Op welke gebeurtenis heeft de cartoon betrekking?

Gebruik het jaartal om de historische gebeurtenis te bepalen. Bedenk daarbij dat een cartoon niets anders is dan een kritisch/humoristisch/ironisch (spottend) stripverhaal van een historische gebeurtenis is.

Stap 3: mening boodschap van de tekenaar

Vraag je af wat de mening van de tekenaar over het door hem afgebeelde thema is. Denk daarbij aan de volgende zaken en ga er van uit, dat er altijd iets bespot wordt:

A. Zijn figuren negatief of positief afgebeeld? Vaak wordt minstens één figuur

belachelijk gemaakt. Zijn alle figuren negatief afgebeeld, dan vindt de cartoonist waarschijnlijk de gebeurtenis bespottelijk.

B. Zijn de voorwerpen negatief, overdreven of positief afgebeeld?

C. Zijn de teksten (titel/ondertitel/tekstvakjes) kritisch, grappig of met complimentjes geschreven?

D. Gebruik al bekende achtergrondinformatie:

- Wat is de nationaliteit of politieke voorkeur van het blad, waarin de cartoon staat?

Stel je voor een politieke cartoon over Hitler uit 1942 geplaatst in een Engelse krant dan weet je zeker dat de prent tegen Hitler is, omdat Engeland in oorlog met

Duitsland was.

- Staat de naam van de tekenaar aangegeven?

- Weet je iets van de nationaliteit of politieke voorkeur van de tekenaar?

Albert Hahn was een sociaaldemocraat en tekende vooral over slechts sociale omstandigheden en kwam op voor de arbeiders. Dus hij is niet voor de fabrieksarbeiders.

Stap 4: vergelijking - de cartoon als bron

Klopt de boodschap van de cartoon met wat jij van het onderwerp weet?

De tekenaar geeft zijn mening weer, maar in hoeverre houdt hij zich aan de feiten?

Hoe gekleurd of propagandistisch is de spotprent eigenlijk?

Bron: C. Regtop en I. Veldhuis, 'Loods je leerlingen door politieke cartoons. Met spotprentwijzer', *KLEIO* (2005) 21.

Vragen.

Vraag 1. Beschrijf elke prent zo precies mogelijk met behulp van stappenplan.

Gebruik bron 1.

Vraag 2. Welke twee thema's hielden het politieke debat in Amerika tientallen jaren voor de Amerikaanse burgeroorlog bezig? Beantwoord de volgende onderdelen

- Noem aan de hand van bron een oorzaak van de Amerikaanse burgeroorlog.
- Noem een andere oorzaak van onenigheid tussen Noord en Zuid (zonder bron).

Gebruik bron 2.

Vraag 3. Beantwoord de volgende onderdelen:

- Welke begrip past bij deze bron?
- Verklaar met behulp van een beeldelement uit de bron het onderschrift: Waarom is dit erger dan slavernij?
- Welk standpunt neemt de tekenaar in? Leg je antwoord uit.

Vraag 4. African Americans vochten in beide wereldoorlogen mee in het Amerikaanse leger. In welke legereenheden kwamen de meeste zwarte soldaten terecht?

Gebruik bron 3.

Vraag 5. Leg met behulp van de beeldbron de volgende onderdelen uit:

- Wat er bedoeld wordt met 'Jim Crow'.
- Waarom er een begrafenis voor gehouden wordt.
- Licht toe waarom deze 'begrafenis' in 1944 kon plaatsvinden.

Gebruik bron 4.

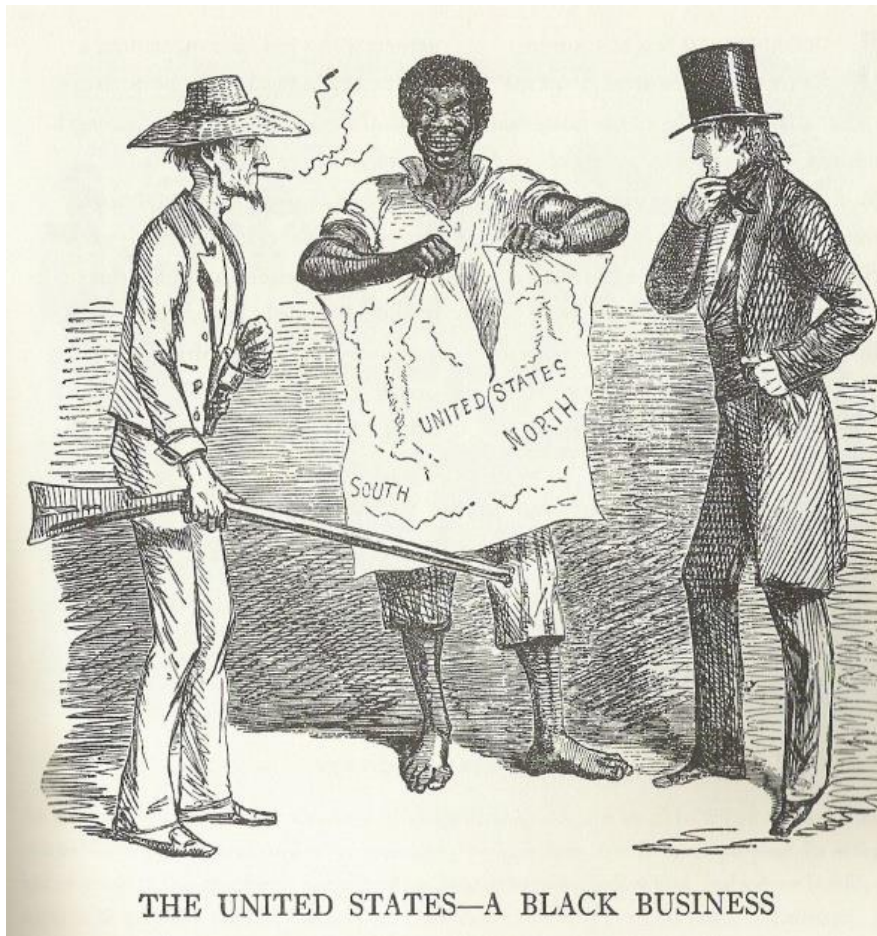
Vraag 8. In 2017 wonen er 300.000 Surinamers in Nederland en in de loop der jaren kregen steeds meer van hen moeite met de zwartepietfiguur. De prent is gemaakt naar aanleiding van de publicatie van *Sinterklaasje kom maar binnen zonder knecht* uit 1998, waaruit bleek dat in Suriname en ook in Nederland maar weinig Surinamers iets van het feest moeten hebben. Zwarte Piets leidde zelfs vaak tot doodsangst en negatieve ervaringen bij de jeugd.

Beantwoord de volgende onderdelen:

- Laat de tekenaar Zwarte Piet en Sinterklaas met elkaar in discussie gaan? Leg je antwoord uit met behulp van een beeldelement.
- Licht toe waarom veel Surinamers moeite hebben met het Sinterklaasfeest.
- Wat is jouw mening over het Sinterklaasfeest? Wat mag hetzelfde blijven en wat moet anders? Gebruik altijd argumenten om jouw mening te onderbouwen.
- Is jouw mening van het Sinterklaasfeest aangepast door deze digitale methode of is jouw mening al enkele jaren veranderd? Licht je standpunt met argumenten toe.

Bronnen.

Bron 1.

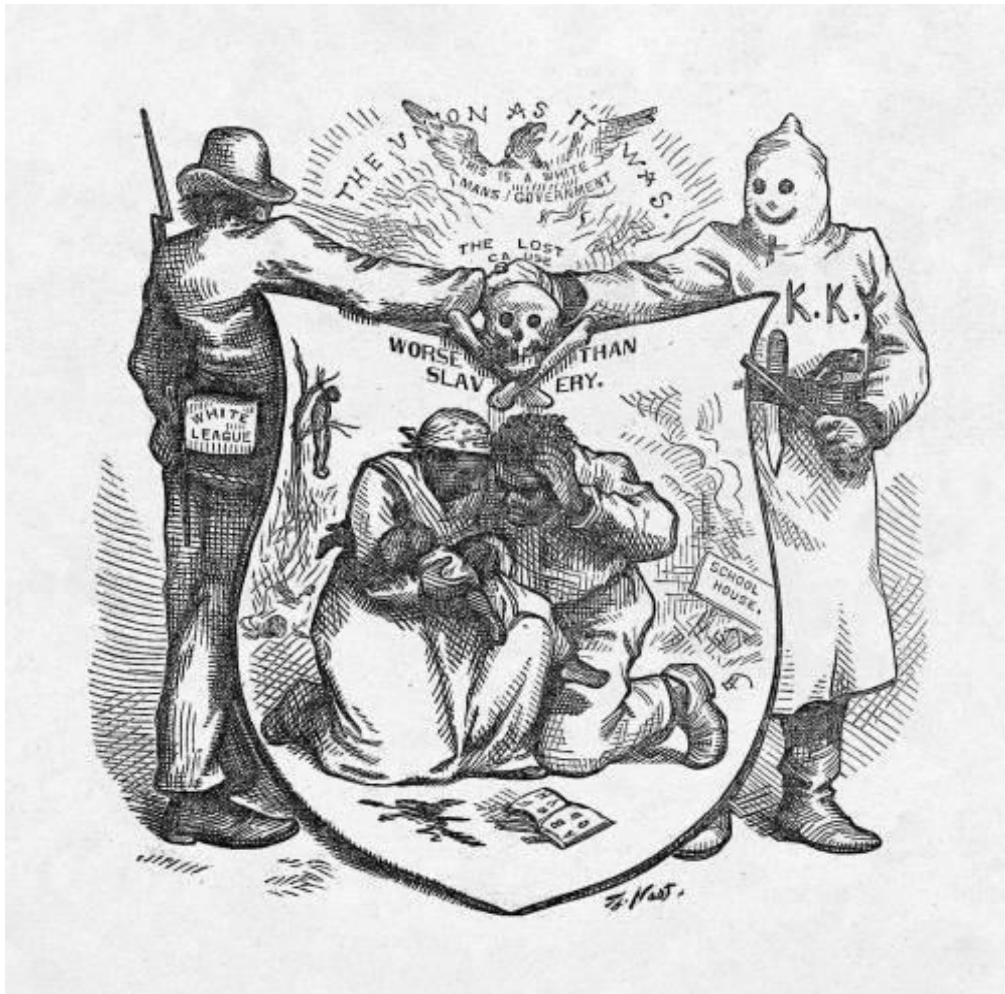

Toelichting.

Britse cartoon uit het tijdschrift Punch, 1856.

Vertaling: The United States a black business, betekent de Verenigde staten is een zwarte aangelegenheid.

Bron 2.

Toelichting.

Spotprent uit 1874, Engelse tekst in de prent:

'The Union as it was / This is a white mans government / The Lost Cause. / Worse than slavery.' Vertaling in het Nederlands: 'De unie zoals het was / Dit is een regering van blanken en voor blanken / De verloren zaak / Erger dan slavernij.'

Bron: Thomas Nast, Harper's Weekly (1874), Library of Congress.

Bron 3.

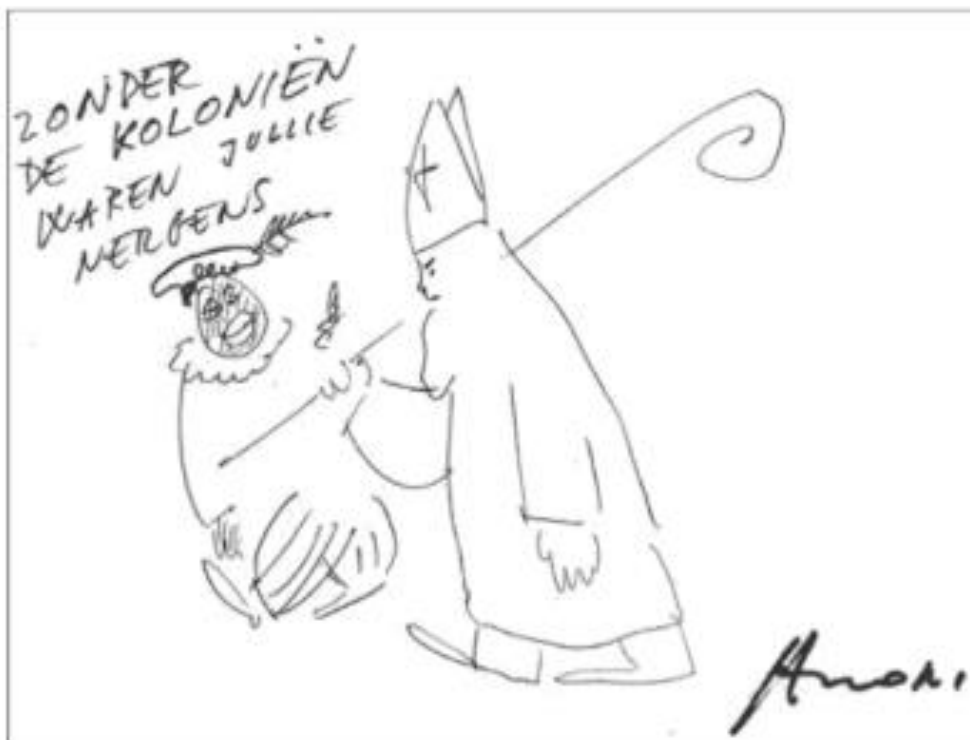
Toelichting.

De begrafenis van 'Jim Crow' gehouden in Detroit als onderdeel van de demonstratie 'Parade for Victory', 1944. Deze demonstratie werd georganiseerd door de NAACP afdeling Detroit in het noorden van de VS.

Bron: website kingofreads.com.

In Nederland

Bron 4.

Toelichting.

Deze prent van Anone uit de Groene Amsterdammer uit 18 november 1998 verwijst Zwarte Piet naar het koloniaal verleden: 'Zonder de koloniën waren jullie nergens.'

Bron: J. Bas, *Kom maar binnen! Zwarte Piet in spotprenten, 1871-2017* (2017).

PWS-ideeën

Werken met spotprenten of cartoons is ook een mogelijkheid om met weinig woorden een profielwerkstuk te schrijven. Je analyseert de beeldbronnen en schrijft bijvoorbeeld een verslag over een ontwikkeling: hoe is de beeldvorming van African Americans in spotprenten in de loop van 1860 tot 1960 veranderd in de Verenigde Staten? Je kunt er zelfs voor kiezen om enkel één tekenaar, één tijdschrift of één krant te gebruiken in het onderzoek. Pas dan wel je onderzoeksvraag aan.

Wil je een onderwerp dat nauw aansluit bij een eindexamenonderwerp om jezelf nog beter op het eindexamen voor te bereiden. Het is dan mogelijk om aan de hand van verschillende spotprenten uit het historisch overzicht met elkaar te vergelijken (Historische context De Koude Oorlog).